

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ МОЛОДШИХ КУРСІВ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Кіндій Д.Д., Король Д.М., Оджубейська О.Д., Рамусь М.О., Малюченко М.М.

Українська медична стоматологічна академія

Наголошено на тому, що процес підготовки лікарів-стоматологів, готових витримати конкуренцію на ринку праці, нерозривно пов'язаний з удосконаленням педагогічних технологій, а також розширенням набору освітніх послуг.

Ключові слова: імітаційні методи навчання, клінічне мислення, ділові рольові ігри, пропедевтика ортопедичної стоматології.

Competitive dentists training is closely connected with the improvement of pedagogical technologies and widening of educational services assortment on offer.

Keywords: imitation training methods, clinical thinking, role-play, prosthodontics propaedeutics.

Однією з актуальних проблем медичної освіти, з точки зору педагогіки вищої школи і практичної охорони здоров'я, є недостатнє формування клінічного мислення студентів. Відсутність клінічного мислення не дозволяє їм усебічно зв'язати і комплексно оцінити важливі для конкретної нозологічної форми хвороби суб'єктивні й об'єктивні клінічні ознаки на тлі загальносоматичного і психологічного статусу пацієнтів [1].

У зв'язку з цим найбільш важливим педагогічним елементом навчання майбутнього лікаря є формування клінічного мислення студентської аудиторії в цілому і кожного окремо взятого студента вищого медичного закладу, здатних самостійно розв'язувати клініко-діагностичні завдання, приймати лікарські рішення, нести юридичну відповідальність за їх реалізацію і результат у лікувально-профілактичних установах після закінчення ЗВО. Ця концепція стосується і студентів стоматологічних факультетів [2].

Невід'ємною частиною навчального процесу на клінічній кафедрі стало формування клінічного мислення студентів. Одним із важливих завдань кафедри пропедевтики ортопедичної стоматології в роботі зі студентами молодших курсів є навчання за загальноприйнятим планом клінічного обстеження, яке не дає приводу студентам сумніватися у важливості цього етапу. Увага студентів спрямована на методи обстеження пацієнтів з акцентом на збір скарг та анамнезу. Акцент лише на обстеження стоматологічного статусу пацієнта не може дати всієї повноти індивідуального підходу, а отже, може призвести до помилок у діагностиці та лікуванні.

Помітне місце в активізації пізнавальної активності, й особливо в розвитку клінічного мислення, відводиться рольовим іграм, які підвищують мотивацію студентів стоматологічного факультету до практичного оволодіння професійною діяльністю. Мета рольової гри – сформувані пізнавальні й професійні мотиви, системне мислення майбутнього лікаря-стоматолога та відповідно до основних компетенцій – навички колективної практичної роботи і взаємодії [4; 6]. Рольова гра сприяє розвитку творчого потенціалу і пізнавального інтересу до предмета. Аналіз проведення гри допомагає об'єктивно оцінити рівень підготовленості студента. В основу будь-якої рольової гри покладено принцип моделювання умов професійної діяльності шляхом розв'язання різних ситуацій (установлення діагнозу, складання протоколу лікування). При цьому відпрацьовується можливість індивідуальної та групової оцінки діяльності учасників гри. Професійно орієнтовані рольові ігри підвищують мотивацію студента до вивчення теми заняття, сприяють кращому засвоєнню теоретичного матеріалу, оскільки клінічна ситуація, що розігрується, наближена до його майбутньої професійної діяльності. Навчаючи таким умінням і навичкам, ми ставимо перед собою завдання дати студентам знання і сформувані певний рівень умінь і навичок.

Перехід на якісно новий рівень підготовки професійних кадрів можливий за допомогою впровадження в педагогічну практику активних форм навчання. Активні методи навчання поділяються на неімітаційні й імітаційні. Неімітаційні методи охоплюють проблемну лекцію, практичні та лабораторні заняття, самостійну аудиторну і позааудиторну роботу.

Імітаційні методи (імітація реальних обставин в умовній ситуації) поділяються на неігрові й ігрові. До неігрових імітаційних методів належать метод конкретних ситуацій, імітаційні вправи, індивідуальний технологічний тренінг на автоматизованих робочих місцях. Сутність цих методів полягає в моделюванні реальних об'єктів і ситуацій.

До ігрових імітаційних методів належать ділові ігри, ігрове виробниче проектування, метод розігрування ролей. Вони базуються на ігровій функціональній основі, ігрових елементах, зв'язках, відносинах. В ігрових методах поєднуються два принципи навчання: принцип проблемності і принцип моделювання майбутньої професійної діяльності.

Ознаки якісної ділової гри такі:

- наявність проблеми або завдання, передбачуваної для розв'язання;
- наявність умовного, змодельованого об'єкта;
- відтворення управлінської діяльності;
- наділення гравців ролями і рольовими функціями;
- наявність взаємодій між гравцями, які повторюють реальні зв'язки і відносини ієрархічної системи по горизонталі й вертикалі;

- багатоланковість «ланцюжка рішень», що впливають одне з іншого;
- наявність конфліктних ситуацій унаслідок відмінності інтересів або в умовах інформаційної невизначеності;
- наявність у грі фактора часу, що збігається з реальним, "стисненого" або уповільненого;
- наявність системи оцінки ігрової діяльності груп гравців.

Відповідно до сучасних уявлень мета навчальної гри полягає у виявленні певних компетенцій, а саме:

- конкретних теоретичних знань із даного питання;

- визначення необхідних професійних навичок (підготовка робочого місця, володіння методами обстеження хворого, уміння проводити діагностичні маніпуляції);
- комунікативні навички виявляються при знайомстві з хворим, встановленні з ним довірчих відносин, в умінні опитати хворого, у роботі в команді;
- правовій компетенції – ведення медичної документації, знання з техніки безпеки, дотримання правових норм і санітарних правил.

Значення рольової гри полягає у формуванні:

- певного алгоритму дій у різних ситуаціях;
- мотивації до навчання;
- тактики спілкування з пацієнтами, їхніми родичами, колегами;
- раціонального підходу до виконання діагностичних і лікувальних заходів;
- здатності аналізувати, робити висновки;
- чіткої оцінки своїх дій;
- вміння приймати колективні рішення і працювати в команді;
- знань із питань етики і деонтології;
- навичок публічного виступу;
- клінічного мислення;
- знань і вмінь з організації лікувального процесу.

Ситуації, що закладаються в основу кожної гри, мають бути актуальними, реальними, типовими, повними, здатними до розвитку. В ортопедичній стоматології потрібно врахувати проблему рідкісних патологій. Співробітники кафедри знають про те, що багато патологій, передбачених навчальною програмою, трапляються рідко і показати студентам реальних хворих часто неможливо. У цьому разі навчальна гра компенсує відсутність пацієнта [3].

Головне в методах активного навчання – зовсім не те, чи є вони імітаційними або неімітаційними, ігровими чи неігровими, а те, чи викликають вони в кожного студента бажання досягти максимально більшого в практичній професійній діяльності.

Основою освіти майбутнього лікаря-стоматолога ортопеда є вирішення різноманітних клінічних завдань, що неможливо без володіння нестандартними підходами до професійної діяльності. Лікар-стоматолог ортопед зобов'язаний мати у своєму розпорядженні певний рівень знань і усвідомлювати необхідність їх постійного поповнення, оскільки сучасні темпи розширення інформації швидко роблять обмеженим будь-який її обсяг.

Крім того, він мусить опанувати певну кількість практичних навичок, спектр яких також неухильно розширюється – від примітивного дослідження хворого і рутинних маніпуляцій до складних методик діагностики і лікування, а також уміння користуватися сучасними технічними засобами, перш за все комп'ютером [5].

Але найважливішим практичним досвідом, який визначає професіоналізм і кваліфікацію лікаря-стоматолога ортопеда, є формування творчого клінічного мислення, яке, як будь-яка навичка, має розвиватися в процесі навчання і вдосконалюватися протягом усієї подальшої лікарської діяльності.

Отже, клінічне мислення є невід'ємною умовою успішного опанування знань, умінь і навичок та їх подальшого професійного застосування.

Список використаної літератури

1. Гевкалюк Н.О. Мотивація студентів-стоматологів до вивчення професійно-орієнтованих дисциплін / Н.О. Гевкалюк // Медична освіта. – 2016. – № 1. – С. 19-21.
2. Єрошенко Г.А. Оптимізація способів формування клінічного мислення студентів-стоматологів шляхом розуміння прикладного значення дисципліни «Гістологія, цитологія, ембріологія» / Г.А. Єрошенко, Н.В. Гасюк // Світ медицини та біології. – 2014. – №4(47), ч 2. – С. 220-222.
3. Лисаченко О.Д. Роль міждисциплінарної інтеграції у формуванні клінічного мислення студента / О.Д. Лисаченко // Вісник проблем біології і медицини. – 2012. – Вип.3, т. 2. – С. 133-135.
4. Шляхи формування клінічного мислення під час навчання студентів на кафедрі внутрішніх хвороб з доглядом за хворими / І.П. Кайдашев, М.С. Расін, О.А. Борзих [та ін.] // Клінічне мислення: шляхи формування та вдосконалення : матеріали навч.-метод. конф. – Ч.І.–Полтава, 2009.– С. 64-66.
5. Формування клінічного мислення у студентів під час вивчення оперативної хірургії та топографічної анатомії / О.М. Проніна, М.М. Коптев, С.І. Данильченко [та ін.] // Експериментальна та клінічна медицина. – 2014. – № 2(63). – С. 25-28.
6. Формування клінічного мислення при вивченні основ геронтології у студентів III курсу стоматологічного факультету / І.П. Кайдашев, О.А. Борзих, Н.Д. Герасименко [та ін.] // Світ біології та медицини. – 2009. – № 3. – С. 126-129.